

راستگویی

در سیره معصومان علیهم السلام
و مواجهه آنان با پدیده دروغ

مصطفی صادقی کاشانی

www.ketab.ir

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

نشانی	راستگویی در سیره معصومان علیهم السلام
قم، خیابان معلم، ساختمان ستاد دفتر تبلیغات اسلامی،	و مواجهه آنان با پدیده دروغ
نشر پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی	مصطفی صادقی کاشانی
تلفن و دورنگار: ۰۲۵-۳۷۸۳۲۸۳۳	ناشر
ص.پ: ۳۷۱۸۵/۳۶۸۸	پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
کدپستی: ۳۷۱۵۶۱۶۵۹۱	وابسته به دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
مراکز پخش	تهیه
۱. قم، میدان شهدا، تلفن و دورنگار ۰۲۵-۳۱۱۵۱۲۵۰	پژوهشکده تاریخ و سیره اهل بیت علیهم السلام
۲. تهران، خیابان انقلاب، روبروی در دانشگاه تهران،	سروراستار
پاساژ فروزنده، طبقه همکف، واحد ۳۱۲، تلفن:	محمدباقر انصاری
۰۲۱-۶۶۹۵۱۵۳۴	ویراستار
وبگاه: www.pub.isca.ac.ir	وحید حامد
رایانامه: nashr@isca.ac.ir	لیتوگرافی، چاپ و صحافی
فروشگاه مجازی نشر: www.shop.isca.ac.ir	چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب
فروشگاه نشر دیجیتال: www.pajooahaan.ir	چاپ اول: تابستان ۱۴۰۰
همه حقوق برای ناشر محفوظ است.	شمارگان: ۴۰۰
	قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان
	عنوان: ۷۸ فصل: ۱۰۵۴
	سرشناسه:
	عنوان و نام پدیدآور:
	مشخصات نشر:
	مشخصات ظاهری:
	شابک:
	وضعیت فهرست‌نویسی:
	یادداشت:
	یادداشت:
	موضوع:
	موضوع:
	موضوع:
	شناسه افزوده:
	رده‌بندی کنگره:
	رده‌بندی دیویی:
	شماره کتابشناسی ملی:

۹	سخنی با خواننده
۱۱	مقدمه
۱۴	پیشینه تحقیق
۱۶	مفهوم شناسی
۱۶	الف) صدق و کذب
۲۰	ب) سیره
۲۱	ج) معصوم
۲۱	د) مواجهه
۲۱	مصادق شناسی
۲۳	حکم شناسی
۲۵	کاربرد واژه دروغ در قرآن

بخش اول: سیر تاریخی روایات صدق و کذب

۳۳	فصل اول: روند تاریخی صدور روایات به تفکیک معصوم
۳۴	۱. پیامبر ﷺ
۳۹	۲. امیر مؤمنان علی علیه السلام

۴۲	۳. امام سجاد (علیه السلام)
۴۳	۴. امام باقر (علیه السلام)
۴۶	۵. امام صادق (علیه السلام)
۵۲	۶. امام کاظم (علیه السلام)
۵۴	۷. امام رضا (علیه السلام)
۵۷	فصل دوم: آمار صدور روایات به تفکیک عنوان صدق و کذب
۶۱	فصل سوم: روند تاریخی اهتمام راویان و محدثان
۶۱	۱. راویان
۶۴	۲. محدثان
۶۹	فصل چهارم: زمینه های صدور
۶۹	۱. بستر سیاسی - نظامی
۷۳	۲. بستر اجتماعی
۷۹	جعل حدیث
۸۳	جمع بندی

بخش دوم: مواجهه معصومان با دروغ های روا

۹۱	فصل اول: سخن معصومان
۹۳	۱. آشتی
۹۸	۲. دروغ به همسر
۱۰۲	۳. خدعه در جنگ
۱۰۶	۴. حفظ جان و مال
۱۰۹	۵. توریه

۱۱۵	۶. مباحثه
۱۱۸	جمع‌بندی
۱۲۱	فصل دوم: بررسی سیره عملی معصومان
۱۲۱	مقدمه
۱۲۵	۱. آشتی
۱۲۶	۲. دروغ به همسر
۱۲۷	۳. خدعه در جنگ
۱۲۸	الف) غافلگیری
۱۲۹	ب) ایجاد اختلاف
۱۳۳	ج) خدعه در سریه‌ها
۱۳۷	د) تقویت روحیه
۱۴۳	۴. حفظ جان و مال
۱۴۳	الف) حفظ جان پیامبر
۱۴۷	ب) حفظ جان امام
۱۵۱	ج) حفظ جان یاران
۱۵۴	د) حفظ مال
۱۵۶	۵. توریه
۱۶۲	۶. مباحثه
۱۶۳	۷. موارد دیگر
۱۶۳	الف) حيله شرعی
۱۶۶	ب) مبالغه
۱۶۸	ج) تباکی

سخنی با خواننده

راستی و صداقت یکی از فضایل اخلاقی است که فارغ از دین و مذهب و نژاد و سرزمین، جایگاهی والا در جوامع انسانی دارد. از سوی دیگر دروغ در نقطه مقابل آن و امری ناپسند به شمار می‌رود و دروغگویان همواره مطرود جامعه بوده‌اند و این در فطرت آدمی ریشه دارد.

با وجود این، دروغ و دروغگویی همواره از مشکلات جوامع بشری بوده و گاه به دلایل گوناگون به صورت فراگیر در جامعه رواج یافته و آسیب‌های فراوانی به دنبال داشته است. اگرچه پیشوایان دین همواره بر صداقت و راستگویی تأکید داشته و دروغ را کلید بدی‌ها دانسته‌اند، سوء برداشت‌هایی در این باره شده است؛ به گونه‌ای که برخی با توسل به چنین روایاتی یا به گمان خود، دروغ مصطلحتی را جایز شمرده‌اند که این خود سبب رواج دروغ شده است؛ در حالی که سیره بزرگان دین به‌ویژه امامان معصوم بیانگر آن است که هیچ‌گاه فضیلت صداقت را نادیده نگرفته و همواره آن را یک اصل اولیه و حاکم دانسته‌اند و اگر استثناهایی در این باره وجود داشته باشد، باید شرایط را بررسی و تبیین کرد. دستیابی به سیره امامان در این باره و ارائه نمونه و الگویی مناسب از آنان نیازمند پژوهش روشمند در سیره و سخنان آن بزرگان بود که سیر تاریخی

روایات صدق و کذب و مستثنیات آن را بررسی و تبیین کند.

پژوهشکده تاریخ و سیره اهل بیت که تبیین سیره معصومان را وظیفه خود می‌داند، انجام این پژوهش را بر عهده گرفته و آن را به یکی از سیره‌پژوهان توانمند سپرده و تلاش کرده اثر ارزنده‌ای عرضه کند.

بی‌گمان اجرای این پژوهش و غنای علمی آن مدیون تلاش‌های ارزنده مدیر محترم گروه سیره اهل بیت حجت‌الاسلام و المسلمین جناب آقای علی‌اکبر ذاکری، ناظر محترم حجت‌الاسلام و المسلمین جناب آقای محمد عالم‌زاده نوری، ارزیابان محترم حجج اسلام آقایان حسین حسینیان مقدم و رمضان محمدی، اعضای محترم شورای پژوهشی پژوهشکده آیت‌الله محمدهادی یوسفی غروی، حجت‌الاسلام و المسلمین جناب آقای سیدقاسم رزاقی، آقایان دکتر نعمت‌الله صفری فروشانی و دکتر سیدحسین فلاح‌زاده، کارشناس محترم گروه حجت‌الاسلام و المسلمین جناب آقای سیدرسول کاظمی نسب و جناب آقای مهدی بنی‌حسین است که جا دارد از زحمات و تلاش‌های ایشان قدردانی به عمل آید؛ همچنین از رئیس محترم پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، حجت‌الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر نجف لک‌زایی و معاون محترم پژوهشی پژوهشگاه حجت‌الاسلام و المسلمین جناب آقای یعقوب‌نژاد تشکر می‌کنم که بدون پشتیبانی و یاریگری بی‌دریغ و مؤثر آنان، پژوهش حاضر به سرانجام نمی‌رسید؛ نیز بایسته و شایسته است از رئیس محترم نشر پژوهشگاه جناب آقای انصاری و همکارانشان که فرایند آماده‌سازی اثر و چاپ و نشر آن را بر عهده داشتند، سپاسگزاری کنم.

دکتر حمیدرضا مطهری

مدیر پژوهشکده تاریخ و سیره اهل بیت (ع)